

Акцидент: 120-Б 117555
Београд, 16.12.2015.

ПРОГРАМ ОРГАНИЗАЦИЈЕ И
УНАПРЕЂЕЊА РАДА
ТУЖИЛАШТВА ЗА РАТНЕ ЗЛОЧИНЕ
ЗА ПЕРИОД ОД 2016 ДО 2022. ГОДИНЕ

Милан Петровић

У Београду, септембар, 2015. године

УВОД

Претходне напомене

Тужилаштво за ратне злочине је тужилаштво посебне надлежности чије оснивање, организација и надлежност су одређени првенствено Законом о организацији и надлежности државних органа у поступку за ратне злочине, затим Законом о јавном тужилаштву, те општим процесним одредбама Законика о кривичном поступку. Ово тужилаштво је надлежно за вођење поступака и то:

- за кривична дела из члана 370. до 384. и члана 385. и 386. Кривичног законика;
- тешка кршења међународног хуманитарног права извршена на територији бивше Југославије од 01.01.1991. године која су наведена у Статуту Међународног кривичног суда за бившу Југославију; и
- за кривично дело помоћ учиниоцу после извршеног кривичног дела из члана 333. Кривичног законика, ако је извршено у вези са напред наведеним кривичним делима.

Специфична стварна и месна надлежност Тужилаштва за ратне злочине неминовно изискује потребу за нешто другачијим и сложенијим програмом организације и унапређења рада у периоду од 2016 до 2022. године, коју ћу овде представити. Реч је о тзв. универзалној надлежности и поступању Тужилаштва за ратне злочине на целој територији Републике Србије.

Како читаву тужилачку организацију Републике Србије, тако и Тужилаштво за ратне злочине у свом раду одликују принципи: самосталност у раду, непристрасно поступање у сваком предмету и професионалност која се обезбеђује личним вредностима и радним статусом сваког носилаца јавнотужилачке функције. Ови принципи представљаће тежиште вредности на којима ћу инсистирати и на које ћу указивати и личним примером.

Овај програм рада омогућиће да се путем остварења основних задатака из надлежности Тужилаштва за ратне злочине, а то је –

гоњење учинилаца кривичних дела ратних злочина – у стварности покаже поштовање Устава и закона и основних људских права и слобода.

Програм организације и унапређење рада Тужилаштва за ратне злочине односи се на период од 2016. па до 2022. године, а његов садржај ћу изложити у следећим одељцима:

- **Организација Тужилаштва за ратне злочине (садашња и будућа);**
- **Задачи из основне надлежности и приоритети;**
- **Кадровска проблематика;**
- **Материјално-финансијске потребе и**
- **Закључак**

1. ОРГАНИЗАЦИЈА ТУЖИЛАШТВА ЗА РАТНЕ ЗЛОЧИНЕ

Тужилаштво за ратне злочине је основано посебним Законом о организацији и надлежности државних органа у поступку за ратне злочине („Сл.гласник РС“ бр. 67/03), као ново самостално тужилаштво у тужилачкој организацији Републике Србије. Тужиоца за ратне злочине бирала је Народна скупштина, а заменике тужиоца за ратне злочине постављао је и разрешавао тужилац за ратне злочине. За тужиоца и за заменика тужиоца у овом Тужилаштву могло је бити изабрано, односно постављено лице које је испуњавало услов за избор за окружног тужиоца и ако је имало значајно искуство из области кривичног права. Предност су имали они кандидати који су већ поседовали знање и искуство из области међународног хуманитарног права и људских права.

Што се тиче правила поступка за ратне злочине, важиле су посебне одредбе Законика о кривичном поступку из Главе XXIXа.

Ради откривања кривичног дела ратних злочина и њихових учинилаца, у МУП-у Републике Србије образована је посебна Служба за откривање ратних злочина.

За пружање заштите и помоћи учесницима у кривичном поступку и њима блиским лицима, који би услед давања исказа или обавештења значајних за доказивање у кривичном поступку били изложени опасности по живот, здравље, физички интегритет, слободу или имовину, формирана је специјализована организациона јединица МУП-а „Јединица за заштиту“.

Каснијим реформама правосуђа, а посебно задњом реформом правосуђа из 2009. године, Тужилаштво за ратне злочине је употпуности инкорпорирано у тужилачку организацију са прецизно одређеним местом и положајем у хијарархији тужилаштва Републике Србије, а што то није био случај пре задње реформе правосуђа.

Тужилаштво за ратне злочине је поред Тужилаштва за организовани криминал, прво почело са применом Законика о кривичном поступку из 2011. године и то почев од 15.01.2012. године.

Са применом новог Законика о кривичном поступку, а посебно увођењем тужилачке истраге, у остваривању основних задатака из надлежности овог Тужилаштва показала се потреба за систематизовањем радних места истражитеља, који нису до сада попуњени у довољном броју, а то значи да један истражитељ прати једног заменика тужиоца за ратне злочине.

Ради ефикаснијег предистражног поступка, неопходно је попуњити радна места истражитеља у оноликом броју колико је систематизовано места заменика тужиоца за ратне злочине.

У односу на своју првобитну организацију (тужилац, заменици тужиоца и особље), Тужилаштво за ратне злочине је уназад више година, према пројекту МКТЈ, увело и радно место „официра за везу са МКТЈ“, који пројекат је до сада дао значајне резултате. Пројекат је финансиран од МКТЈ.

Наиме, резултат оваквог пројекта је што су нашем Тужилаштву сада у знатно већој мери доступнији докази који се налазе у МКТЈ или који су прикупљени од стране истражитеља Тужилаштва Хашког Трибунала. Са друге стране, „официри за везу“ у Хашком Трибуналу добијају добру обуку и едукацију из примене правила међународног права.

Пројекат официра за везу са МКТЈ, односно убудуће са Резидуалним механизмом МКТЈ, биће настављен и у наредном периоду.

Почетком 2015. године, на основу потписаних Споразума између Тужилаштва за ратне злочине Републике Србије, Државног одвјетништва Републике Хрватске и Тужилаштва/Тужитељства Босне и Херцеговине, заживео је пројекат „регионалних официра за везу“, чију финансијску подршку је дала Холандија.

Основни задаци регионалних официра за везу су размена доказног материјала, првенствено доказног материјала за истражене ратне злочине а чији извршиоци тужилаштву које поседује доказни материјал нису доступни.

У периоду од 2016. до 2022. године, интензивирати рад официра за везу, како би сваког учиниоца кривичног дела ратног злочина стигла заслужена казна.

Путем пројеката официра за везу са МКТЈ, односно Резидуалним механизмом МКТЈ и регионалних официра за везу, биће омогућено да некажњивост за кривична дела ратних злочина сведемо на минимум, што је један и од захтева међународне заједнице за приступање Републике Србије Европској Унији.

Садашња организација Тужилаштва за ратне злочине, имајући у виду велики број неистражених ратних злочина на Косову и Метохији, Босни и Херцеговини и Републици Хрватској у којима је смртно страдао велики број цивилних лица, па и српске националности, неминовно захтева попуњавање систематизованих места заменика тужиоца за ратне злочине, а с тим у вези и попуњавање радних места истражитеља и дактилографа о којим питањима ћу ближе говорити у одељку о кадровској проблематици.

В) Рад носилаца јавнотужилачке функције на предметима ратних злочина нужно захтева и оперативни рад на терену, а не ретко и предузимање процесних радњи на територијама других држава, које активности се нужно морају покрити кадровски, финансијски и са мобилном опремом за рад ван седишта Тужилаштва.

Одмах, на самом почетку 2016. године, треба донети Стратегију за процесуирање ратних злочина. Ову стратегију тужилаштво мора потом ускладити по задацима и циљевима са Националном стратегије за процесуирање ратних злочина Владе Републике Србије (Министарство правде Републике Србије) у кратком року по њеном доношењу.

А. Циљеви Стратегије за процесуирање ратних злочина су:

- **да сви наводи о ратним злочинима буду ваљано истражени;**
- **спречавање некажњивости учинилаца кривичих дела ратног злочина;**
- **задовољење правде за жртве;**
- **обезбеђење поверљивости података у предистражном и истражном поступку;**
- **повећање безбедности сведока и оштећених;**
- **осигурање једнаког третмана осумњичених без обзира на њихов старешински ранг de jure или de facto; и**
- **да се у току истраге испита да ли осумњичени поседује имовину прибављени извршењем ратног злочина, па ако је то случај, да се поднесе захтев за њено одузимање.**

Б. Задаци Стратегије Тужилаштва за ратне злочине су:

- **Утврђивање критеријума за одређивање приоритета у поступању и категоризацији предмета;**
(Тежина последица ратног злочина, број и ранг учинилаца у формалној или неформалној хијарархији...)

- **Унапређење сарадње са МКТЈ, а првенствено са Резидуалним механизмом МКТЈ са којим је 2014. године потписан Меморандум о разумевању;**
(Интензивирати сарадњу у вези са коришћењем доказа о почињеним ратним злочинима, прикупљеним од стране истражитеља Хашког Трибунала)
- **Сарадња са мисијом европске владавине права на Косову и Метохији – ЕУЛЕКС-ом**
(Собзриом на чињеницу да Тужилаштво за ратне злочине нема фактичку надлежност на територији Аутономне покрајине Косова и Метохије, па дакле не може самостално да предузими радње у циљу истраживања почињених ратних злочина и процесуирања њихових учинилаца на овом делу територије Републике Србије, то је неопходно остварити сарадњу са ЕУЛЕКС-ом. Ову сарадњу остваривати на основу Процедуре о узајамној правној помоћи – ЕУЛЕКС које је донела Влада Републике Србије 07.03.2013. године)
- **Унапређење регионалне тужилачке сарадње уз апострофирање и задатка за откривања масовних гробница жртава рата за чије постојање се поседују одређене информације;**
(У међурегионалној тужилачкој сарадњи усресредити пажњу на размену доказног материјала према критеријуму доступности учиниоца и на предузимању активности на одређивању локација тајних масовних гробница, примарне или секундарне природе. У вези са откривањем тајних масовних гробница, делимично ће се разрешавати и судбина несталих лица)
- **Однос Тужилаштва за ратне злочине са цивилним сектором;**
(Квалитет сарадње Тужилаштва за ратне злочине са невладиним организацијама и удружењима грађана је показатељ односа нашег друштва према иницијативама цивилног друштва, а што је један од захтева у процесу европске интеграције Србије. У наредном периоду Тужилаштво ће наставити да сарађује са невладиним организацијама и удружењима грађана која се баве међународним хуманитарним правом или која прате заштиту људских права и слобода)

- **Предузимање мера за јачање кадровских и материјалних капацитета Тужилаштва за ратне злочине;**

(Превасходно попуњавање систематизованих места заменика тужиоца за ратне злочине, истражитеља и дактилографа)

- **Потпуно дефинисање активности у вези са пружањем адекватне помоћи и подршке оштећенима и сведоцима;**

(Сада само постоји Служба за помоћ и подршку оштећенима и сведоцима при Вишем суду, Одељењу за ратне злочине у Београду, основана у времену важења старог Законика о кривичном поступку. Сада према новом Законнику о кривичном поступку, тужилачка истрага остаје без помоћи ове Службе, па њену надлежност или проширити или основати сличну службу при Тужилаштву за ратне злочине)

- **Стално унапређивање сарадње са медијима и цивилним сектором.**

(Правовремено информисање о чињеницама и активностима из надлежности Тужилаштва а које чињенице и активности по закону не представљају тајну и не штете даљем вођењу кривичног поступка. Тужилаштво за ратне злочине ће путем саопштења, јавног иступања у медијима, конференцијама за новинаре, редовног ажурирања података на званичној интернет страници, свакодневно информисати јавност о предметима по којима поступа)

На основу задатака из Стратегије о процесуирању ратних злочина, сваке године доносити посебан Акциони план којим ће се одређивати приоритетни случајеви за ту годину, као што су то сада по својој природи и сложености предмети под радним називима: „Браћа Битићи“, „Штрпци“, „Сребреница“, „Велики парк“, „Добровољачка“, „Дудаковић“, „Насер Орић“, „Трговина органима“...

У циљу ефикаснијег решавања приоритетних предмета, по потреби формирати тимове за њихово решавање, као што је то сада учињено само са предметом „Браћа Битићи“.

Тим за решавање приоритетних предмета чиниће заменик тужиоца за ратне злочине који је по распореду задужен са предметом, тужилачки помоћник, истражитељ, инспектори СОПЗ-а и

стручно лице из војних или других наука, а све под општим надзором Тужиоца за ратне злочине.

Велики број предмета и дуго трајање кривичних поступака у предметима ратних злочина, неминовно захтевају потребу за изналажењем начина за повећање ефикасности оваквих поступака. Један од начина је афирмисање и примена нових института из новог Законика о кривичном поступку, а ту пре свега мислим на доношење пресуде на основу Споразума о признању кривичног дела. Пресуду у овом случају доноси судија за претходни поступак, односно веће, у зависности од фазе поступка у којој је закључен Споразум између тужиоца и окривљеног. Предности закључења Споразума о признању кривичног дела су вишеструке, што се показало и у пракси примене овог института у Тужилаштву за ратне злочине.

Наиме, Споразум о признању кривичног дела у Тужилаштву за ратне злочине закључен је у 11 примера са 11 окривљених лица, чиме су трошкови кривичног поступка сведени на минимум а поступак учињен ефикаснијим и економичнијим.

У наредном периоду, подстицаћу заменике тужиоца за ратне злочине да и они дају иницијативе за закључење Споразума о признању кривичног дела, у свакој ситуацији када то законски услови омогућавају и у свему према критеријумима из Упутства Републичког јавног тужилаштва.

Нема сумње да брзо и ефикасно суђење у доброј мери зависи и од активности тужиоца. Због тога ћу инсистирати да активност заменика тужиоца буде на највишем нивоу, почев од подизања оптужнице до правоснажне пресуде, како би се суђење завршило у разумном року који представља један од стандарда у међународним суђењима. Наравно, брзина суђења не сме ићи на непоштовање права учесника у поступку и њима ће бити ограничена.

3. КАДРОВСКА ПИТАЊА

Прма првобитној систематизацији, у Тужилаштву за ратне злочине било је предвиђено 10 места носилаца јавнотужилачке

функције, да би каснијом систематизацијом, која важи и сада, број носилаца јавнотужилачке функције био сведен на 8.

Систематизована места јавнотужилачке функције нису никада употпуности попуњена, односно нису попуњавана сва места заменика тужиоца за ратне злочине. Сада је попуњено свега 5 заменика тужиоца, при чему је једно место заменика и место потпарола и то са претежним пословима потпарола.

На једном месту заменика тужиоца за ратне злочине налази се заменик основног јавног тужиоца коме време упућивања у ово Тужилаштво истиче за две године.

Са Републичким јавним тужиоцем и Државним већем тужилаца у наредном периоду обавезно изнаћи начин да се слободна места заменика тужиоца за ратне злочине попуне, како би са пуним кадровским капацитетима Тужилаштво било много ефикасније у раду, превасходно по обиму истражених и процесуираних случајева.

До тада, док се не попуне сва места заменика тужиоца за ратне злочине, у циљу ефикаснијег рада, послове потпарола због смањеног обима ових послова, пренети на тужиоца за ратне злочине или неког од саветника тужиоца за ратне злочине, а садашњег заменика тужиоца који је обављао послове потпарола задуживати са предметима једнако и према броју као и друге.

Што се тиче осталих послова у Тужилаштву за ратне злочине, прерасподелом и рационализацијом учинити ефикаснијим. У том циљу, раднике из одељења за медије према стручној спреми и потребама тужилаштва распоредити на друге послове. Реч је о два радника.

Годишњим распоредом послова, тужилачке помоћнике и истражитеље додељивати у рад по предметима заменицима тужиоца. Заменици ће им давати радне задатке, контролисати њихов рад, едуковати их, те тиме учинити ефикасније поступање у сваком предмету, а пре свега у предистражним активностима.

4. МАТЕРИЈАЛНО-ФИНАНСИЈСКА ПИТАЊА

Материјално-финансијска питања у Тужилаштву за ратне злочине пратити редовно преко рада и извештаја финансијских радника у тужилаштву, при чему посебно имати у виду и то:

- да број укупно запослених буде према обиму послова и потребама тужилаштва;
- да број отворених предистражних поступака са теренским активностима повећава трошкове поступка;
- да број отворених тужилачких истрага захтева унапред испланирана средства према броју оштећених, сведока и бранилаца постављених по службеној дужности;
- да број предмета са „иностраним елементом“, у којима носилац јавнотужилачке функције учествује у процесној радњи коју предузимају правосудни органи других држава, такође повећава уобичајене трошкове поступка; и
- да је обавезно потребна техничка опремљеност истражних кабинета за предузимање процесних радњи по Законнику о кривичном поступку, јер се процесне радње морају снимати.

Тужилаштву је потребно обезбедити софтверске програме за складиштење и брзу и ефикасну претрагу података и доказа. С тим у вези, у оквиру регионалне сарадње, успоставити једну базу података о свим случајевима слуђења за ратне злочине која би била доступна свим странама у поступку, као и најширој јавности, под условима заштите података о личности. Остварење овог пројекта би могло бити финансирано из ЕУ из ИПА фондова.

Радна дисциплина, одговорност у извршавању задатака и обавеза, те економичност у трошењу одобрених средстава, биће основне одреднице висине средстава за годишње финансијске потребе буџета Тужилаштва за ратне злочине.

ЗАКЉУЧАК

Функција тужиоца за ратне злочине је изузетно одговоран посао. Она захтева велико искуство у јавнотужилачким пословима, познавању правила међународног права и познавању правила из области међународног хуманитарног права и људских права.

Такво знање и искуство ја имам и спреман сам да се у потпуности посветим овој улози. Верујем да ће моја посвећеност, знање и професионализам допринети да остварим задатке и циљеве из Стратегије Тужилаштва за ратне злочине, те тиме дам допринос за испуњавање услова из поглавља 23 за приступање Републике Србије Европској Унији, а који се тичу процесуирања ратних злочина.

У Београду, септембар 2015. године

МИЛАН ПЕТРОВИЋ
Заменик тужиоца за ратне злочине
Улица Марка Пола бр.14/9
Београд
ЈМБГ 0604953791822

